

Krajinná sféra a její zákl.části

Oceány a moře

Autor: Mgr. Irena Doležalová

Datum (období) tvorby: únor 2012 – červen 2013

Ročník: šestý

Vzdělávací oblast: zeměpis

Anotace:

- Žáci se seznámí se základními pojmy nového předmětu - zeměpisu. Porozumí základním pojmům týkajících stavby Země, vzniku krajiny a působení vlivů na Zemi s řadou obrázků, které tyto pojmy doplňují. Tyto informace žákům pomohou získat ucelené informace a možnost dále rozvíjet jejich představivost a fantazii.
- V rámci tohoto modulu si žáci najdou odpovědi na otázky z pracovních listů a naučí se řešit různorodé úlohy, které následně mohou konfrontovat s praxí. Zároveň je v tomto modulu kladen důraz na rozvíjení samostatnosti a kreativity žáků.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

OP ŽELÁTOVSKÁ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

28. Oceány a moře

Světový oceán zabírá asi 71% povrchu Země a obsahuje 97% veškeré vody na planetě.

- ✓ **na naší planetě jsou čtyři oceány:**
 - ✓ **Tichý oceán neboli Pacifický**
 - ✓ **Atlantský oceán**
 - ✓ **Indický oceán**
 - ✓ **Severní ledový oceán**
- ✓ **všechny oceány jsou propojeny a hranice mezi nimi neexistují**
- ✓ **dohromady tvoří světový oceán**

obr.1 Tichý oceán

28. Oceány a moře

Moře jsou menší části oceánů.

- ✓ **moře se rozdělují na:**
 - ✓ **vnitřní moře** (jsou obklopena souší a s oceánem jsou spojena jen průlivy, např. Středozevní moře a Karibské moře)
 - ✓ **okrajová moře** (jsou s oceánem spojena široce a volně, např. Barentsovo moře a Arabské moře)

obr.2 Družicový snímek Jaderského moře

obr.3 Středozevní moře

28. Oceány a moře

- ✓ *tam, kde nad hladinu moře vyčnívají menší části souše, které jsou obklopeny vodou hovoříme o **ostrovech***
- ✓ *skupina ostrovů se nazývá **souostroví***
- ✓ *místo, kde se oceán stýká se souší se nazývá **břežní čára***
- ✓ *pruh území kolem břežní čáry označujeme jako **pobřeží***
- ✓ *části oceánů a moří vnikající do pevniny jsou **zálivy***
- ✓ *části pevnin vybíhající do oceánů a moří jsou **poloostrovy***
- ✓ *zúžené části oceánů mezi pevninami a nebo mezi pevninou a ostrovem se nazývají **průlivy***
- ✓ *průliv, který je dílem lidských rukou se nazývá **průplav***

obr.4 Pohled na jednu z plavebních komor Panamského průplavu

28. Oceány a moře

Oceánská a mořská voda

- ✓ **vítr** vanoucí přes otevřenou vodní plochu **vyvolává vlny**
- ✓ z toho důvodu se **na hladině i v hloubce** masy vody pohybují
- ✓ **oceánská a mořská voda** koná tři druhy pohybu:
 - ✓ **Vlnění** (vlny vznikají vlivem větru, valí se k pevnině a narážejí na pobřeží = mořský příboj)
 - ✓ **Tsunami** jsou velmi vysoké a dlouhé vlny, vznikají při podmořských zemětřeseních, měří až 40m a pohybují se rychlostí přes 100km/h
 - ✓ **Příliv a odliv** jsou změny výšky vodní hladiny během 24hod. Toto je způsobeno přitažlivostí Slunce a Měsíce

obr.5 Záliv Fundy za přílivu a za odlivu

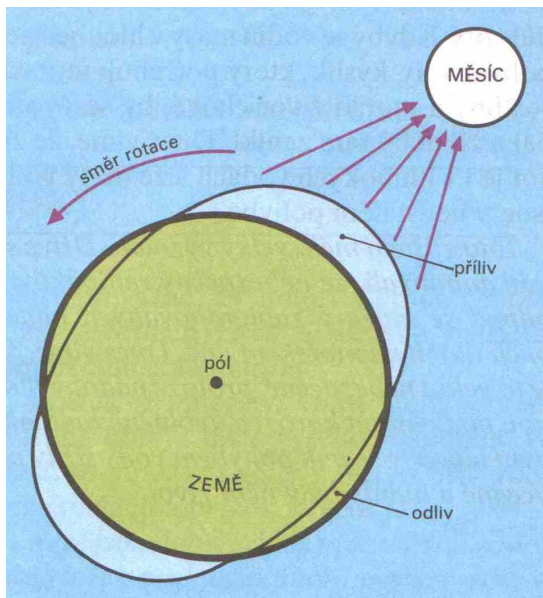
28. Oceány a moře

Oceánská a mořská voda

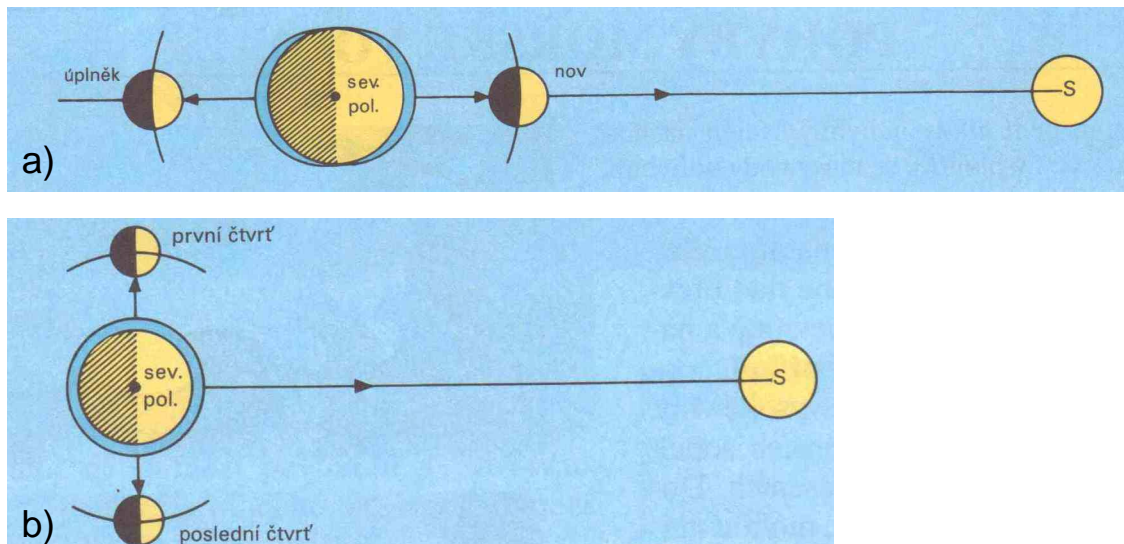
✓ proč vzniká příliv a odliv ?

✓ protože Měsíc a Slunce svojí **gravitační silou přitahují tělesa na Zemi**, to se týká i vody v oceánu

✓ kromě vzájemné polohy Země, Měsíce a Slunce a polohy místa na Zemi ovlivňuje výšku přílivu tvar pobřeží a úhel dna

obr.6 Příliv a odliv (dmutí moře)

obr.7 Pozměňující vliv Slunce na příliv a odliv

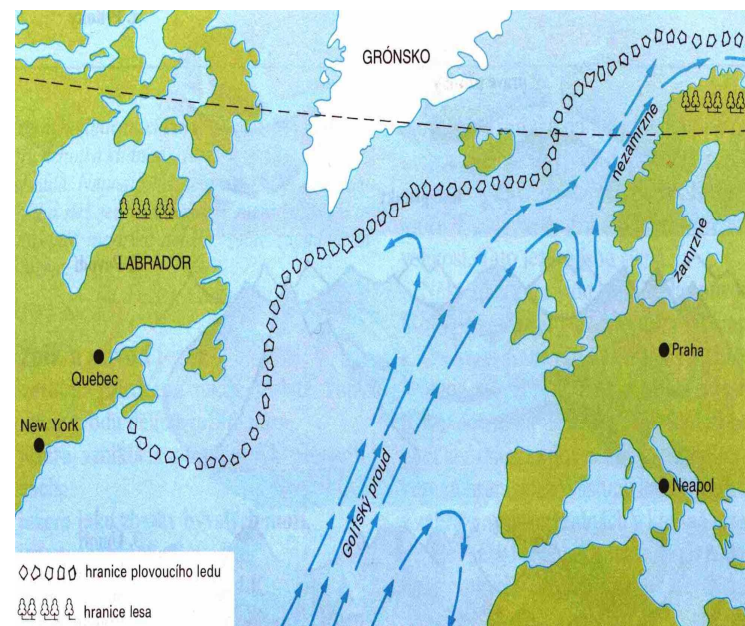
a) Přitažlivost Slunce a přitažlivost Měsíce se sčítají. Příliv je největší.

b) Měsíc a Slunce se perou o naši vodu, jejich působení je protichůdné, příliv je nejmenší.

28. Oceány a moře

Oceánská a mořská voda

- ✓ Voda v oceánech se přemísťuje na velké vzdálenosti v mohutných proudech = **oceánské proudy**
- ✓ Proč tedy vznikají oceánské proudy ?
 - ✓ hlavní příčinou jsou **pravidelné větry**
 - ✓ dalšími příčinami je **různá teplota vody a různá slanost částí oceánů**
 - ✓ směr proudů je ovlivněn **rozložením pevnin, tvarem mořského dna i otáčením Země**
 - ✓ **Pohyb vody v hloubce je velmi důležitý pro tvorbu kyslíku, který potřebují mořské rostliny a mořští živočichové**

obr.8 Tepelný vliv Golfského proudu na pobřeží západní Evropy

28.Oceány a moře

Shrnutí učiva „Oceány a moře“

- ✓ ***Světový oceán zabírá asi 71% povrchu Země a obsahuje 97% veškeré vody na planetě.***
- ✓ ***Všechny oceány jsou propojeny a tvoří světový oceán.***
- ✓ ***Moře se rozdělují na vnitřní a okrajová.***
- ✓ ***Masy vody se na hladině a v hloubce pohybují protože vítr vane přes otevřenou vodní plochu a vytváří vlny.***
- ✓ ***Mořská voda koná tři zákl. pohyby vlnění, tsunami a příliv a odliv.***

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

ŽS
ŽELÁTOVSKÁ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Seznam použité literatury a obrázků

- Šárka Brychtová, Josef Brinke, Josef Herink: **Planeta Země** - zeměpis pro 6-7 ročník ZŠ. Nakladatelství Fortuna, 1995,1997. ISBN 80-7168-475-9.
[obr.6/str.79](#);[obr.7/str.80](#);[obr.8/str.81](#)
- Jaromír Demek, Stanislav Horník, Eduard Hofmann, Josef Janás, Lenka Hradilová Jiří Kovařík: **Zeměpis 6**, SPN – pedagogické nakladatelství,a.s.,2007. ISBN 978-80-7235-362-0
- Petr Lorenc: **Živá planeta** - Úvod do zeměpisu pro 6.ročník. Nakladatelství MOBY DICK, s.r.o. dotisk 1.vydání Praha 2000. ISBN 80-9022223-1-5
- Helena Holovská, Radek Pavlů a kolektiv: Zeměpis pro 6. ročník ZŠ, **Vesmír/Mapa**. Nakladatelství Alter, s.r.o. Všeň,Vydání první 1998. kód 092901

[obr,1/http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:South_Beach,_Miami.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:South_Beach,_Miami.jpg)

[obr.2/http://cs.wikipedia.org/wiki/Kaspicke_more](http://cs.wikipedia.org/wiki/Kaspicke_more)

[obr.3/http://cs.wikipedia.org/wiki/Jadersk%C3%A9_mo%C5%99e](http://cs.wikipedia.org/wiki/Jadersk%C3%A9_mo%C5%99e)

[obr.4/http://panama.xf.cz/panamsky-pruplav](http://panama.xf.cz/panamsky-pruplav)

[obr.5/http://cs.wikipedia.org/wiki/Slapove_jevy](http://cs.wikipedia.org/wiki/Slapove_jevy)